Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽOVANNI PITRUCELLAS
[*GIOVANNI PITRUZZELLA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 4. jūnijā [1]

Lieta C-360/19

Crown Van Gelder BV
pret
Autoriteit Consument en Markt,
piedaloties
TenneT TSO BV

(*College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Administratīvā sociālekonomisko lietu apelācijas tiesa, Nīderlande) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Elektroenerģijas iekšējais tirgus – Direktīva 2009/72/EK – 37. pants – Regulatīvās iestādes pienākumi un pilnvaras – Jēdziens "personas, kam ir sūdzības" – Regulatīvajā iestādē iesniegta sūdzība par valsts pārvades sistēmas operatoru – Pieņemamība – Tiešo vai līgumisko attiecību ar konkrēto operatoru nepieciešamība – Neesamība

1. Vai, lai varētu iesniegt sūdzību valsts regulatīvajā iestādē elektroenerģijas jomā par valsts pārvades sistēmas operatoru, ir jābūt pieslēgtam šai sistēmai atbilstoši tiešām līgumiskām attiecībām ar minēto operatoru?

2. Būtībā šāds ir Tiesai uzdotais jautājums šajā lietā, kuras pamatā ir lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniedza *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Administratīvā sociālekonomisko lietu apelācijas tiesa, Nīderlande), par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu [2] 37. panta 11. punkta interpretāciju.

3. Iesniedzējtiesas uzdotais prejudiciālais jautājums radās tiesvedībā par sabiedrības *Crown Van Gelder BV* (turpmāk tekstā – "*Crown*") iesniegto prasības pieteikumu par *Autoriteit Consument en Markt* (Patērētāju tiesību aizsardzības un tirgus uzraudzības iestāde, Nīderlande, turpmāk tekstā – "*ACM*") lēmumu, ar ko pēdējā minētā atzina par nepieņemamu sūdzību, ko *Crown* iesniedza pēc plašiem elektroapgādes pārtraukumiem [*blackout*], lūdzot konstatēt, ka Nīderlandes pārvades sistēmas operators ir pārkāpis tā pienākumus, kas ir paredzēti Direktīvā 2009/72. *ACM* atzina šo prasības pieteikumu par nepieņemamu tādēļ, ka nav tiešas saiknes starp *Crown*, kas ir pieslēgta reģionālai sadales sistēmai, un minēto pārvades sistēmas operatoru.

4. Šī lieta sniedz Tiesai iespēju precizēt subjektīvo piemērošanas jomu tiesībām iesniegt sūdzību valsts regulatīvajās iestādēs elektroenerģijas jomā saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktu [3].

1 Oriģinālvaloda – itāļu.

2 OV 2009, L 211, 55. lpp. Direktīva 2009/72 no 2021. gada 1. janvāra ir atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (pārstrādāta redakcija) (OV 2019, L 158, 125. lpp.). Šajā saistībā skat. Direktīvas 2019/944 72. panta 1. punktu.

3 Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punkta teksts precīzi atbilst Direktīvas 2019/944 60. panta 2. punkta tekstam.

I. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

5. Direktīvas 2009/72 34., 37., 42., 51. un 54. apsvērumā ir paredzēts:

"(34) Lai elektroenerģijas iekšējais tirgus darbotos pareizi, energoregulatoriem ir jāspēj pieņemt lēmumus par visiem atbilstošiem regulēšanas jautājumiem un jābūt pilnīgi neatkarīgiem no visām citām publiskām un privātām interesēm. Tas neliedz īstenot ne tiesu iestāžu veiktu pārskatīšanu [..].

(37) Energoregulatoriem vajadzētu būt pilnvarām pieņemt saistošus lēmumus attiecībā uz elektroenerģijas uzņēmumiem un piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas elektroenerģijas uzņēmumiem, kas nepilda saistības, vai ierosināt, lai kompetenta tiesa tiem piemēro šādas sankcijas. [..] regulatīvajām iestādēm būtu jāpiešķir arī pilnvaras pieņemt lēmumus par vajadzīgajiem pasākumiem, lai nodrošinātu, ka lietotāji gūst labumu [..]. Tāpat energoregulatoriem būtu jāpiešķir pilnvaras palīdzēt nodrošināt augstas prasības attiecībā uz universālo un sabiedrisko pakalpojumu, vienlaikus veicinot tirgus atvēršanu, kā arī palīdzēt nodrošināt neaizsargāto lietotāju drošību un patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu pilnīgu efektivitāti. [..]

(42) Visām Kopienas rūpniecības un tirdzniecības nozarēm, tostarp mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, un visiem Savienības pilsoņiem, kas izmanto iekšējā tirgus saimniecisko labumu, vajadzētu būt arī iespējai izmantot augstu patērētāju aizsardzības līmeni, un jo īpaši [..] arī mājsaimniecību lietotājiem [..]. Tāpat šiem lietotājiem būtu vajadzīga iespēja izmantot tiesības uz izvēli, taisnīgumu, pārstāvniecību un domstarpību izšķiršanas mehānismus.

[..]

(51) Šajā direktīvā galvenā nozīme būtu jāpiešķir patērētāju interesēm [..]. Būtu jāpastiprina un jānodrošina pašreizējās patērētāju tiesības, un tam būtu jāietver lielāka pārredzamība. Patērētāju aizsardzībai būtu jānodrošina, ka visi patērētāji plašākā [Savienības] perspektīvā gūst labumu no konkurētspējīga tirgus. Patērētāju tiesību ievērošana būtu jāīsteno dalībvalstīm vai, ja dalībvalsts tā paredz, regulatīvajām iestādēm.

[..]

(54) Efektīvi un visiem patērētājiem pieejami domstarpību izšķiršanas līdzekļi garantē patērētāju lielāku aizsardzību. Dalībvalstīm būtu jāievieš ātras un efektīvas sūdzību izskatīšanas procedūras."

6. Saskaņā ar Direktīvas 2009/72 1. pantu "ar šo direktīvu paredz kopīgus noteikumus elektroenerģijas ražošanai, pārvadei, sadalei un piegādei, kā arī patērētāju aizsardzības noteikumus, lai [Savienībā] uzlabotu un integrētu konkurētspējīgus elektroenerģijas tirgus. [..] Tā arī nosaka elektroenerģijas patērētāju vispārējās saistības un tiesības un precizē konkurences prasības".

7. Direktīvas 2009/72 2. pantā "Definīcijas" ir noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

4) "pārvades sistēmas operators" ir fiziska vai juridiska persona, kas ir atbildīga par pārvades sistēmas darbību, uzturēšanas nodrošināšanu un, attiecīgā gadījumā, attīstību noteiktā teritorijā un – attiecīgā gadījumā – par tās starpsavienošanu ar citām sistēmām un par sistēmas spēju ilgtermiņā atbilst pamatotām elektroenerģijas pārvades prasībām;

[..]

9) "tiešais lietotājs" ir lietotājs, kas pērk elektroenerģiju paša patēriņam;

[..]."

8. Direktīvas 2009/72 3. panta 7. punktā ir paredzēts:

"Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu tiešos lietotājus, un jo īpaši nodrošina pietiekamu aizsardzību neaizsargātiem lietotājiem. [..] Tās nodrošina patērētāju aizsardzību augstā līmenī, jo īpaši attiecībā uz [..] domstarpību izšķiršanas kārtību. [..]"

9. Saskaņā ar Direktīvas 2009/72 12. pantu "Pārvades sistēmu operatoru uzdevumi":

"Pārvades sistēmas operators atbild par:

a) sistēmas darbības nodrošināšanu ilgtermiņā tā, lai elektroenerģijas pārvades apjoms atbilstu saprātīgam elektroenerģijas pārvades pieprasījumam, un par drošas, uzticamas un efektīvas pārvades sistēmas vadīšanu, uzturēšanu un attīstību ar ekonomiski izdevīgiem nosacījumiem;

b) atbilstīgu līdzekļu nodrošināšanu, lai izpildītu pakalpojumu sniegšanas saistības;

c) piegādes drošuma veicināšanu ar piemērotu pārvades jaudu un sistēmas uzticamību;

d) elektroenerģijas plūsmu pārvaldību sistēmā, ņemot vērā apmaiņu ar citām starpsavienotām sistēmām. Lai to panāktu, pārvades sistēmas operators ir atbildīgs par drošas, uzticamas un efektīvas elektroenerģijas sistēmas nodrošināšanu un visu šajā sakarā vajadzīgo palīgpakalpojumu, tostarp to, kuri sniegti atbilstīgi pieprasījumam, pieejamības nodrošināšanu, ja vien šī pieejamība nav atkarīga no kādas citas pārvades sistēmas, ar ko attiecīgā sistēma ir savienota;

e) pietiekamas informācijas sniegšanu citu tādu sistēmu operatoriem, kas ir savienotas ar attiecīgo sistēmu, lai nodrošinātu starpsavienotās sistēmas drošu un efektīvu darbību, saskaņotu pilnveidošanu un savstarpēju izmantojamību;

[..]."

10. Minētās direktīvas 32. panta 2. punktā ir paredzēts:

"Pārvades vai sadales sistēmas operators var atteikt piekļuvi, ja tam nav vajadzīgās jaudas. [..]. Regulatīvās iestādes, ja dalībvalstis tā nosaka, vai dalībvalstis nodrošina, ka [šos] kritērijus konsekventi piemēro un ka sistēmas lietotājs, kuram pieeja atteikta, var izmantot domstarpību izšķiršanas procedūru. [..]"

11. Direktīvas 2009/72 37. pantā "Regulatīvās iestādes pienākumi un pilnvaras" ir paredzēts:

"1. Regulatīvajai iestādei ir šādi pienākumi:

[..]

b) nodrošināt, ka pārvades un sadales sistēmu operatori un, attiecīgā gadījumā, sistēmu īpašnieki, kā arī visi elektroenerģijas uzņēmumi pilda saistības, kas izriet no šīs direktīvas un citiem attiecīgajiem Kopienas tiesību aktiem, tostarp saistības, kas attiecas uz pārrobežu jautājumiem;

[..]

h) pārraudzīt tīkla drošuma un uzticamības noteikumu ievērošanu un darbības rezultātu atbilstību [..];

[..]

m) pārraudzīt laiku, ko pārvades un sadales sistēmu operatori patērē, lai izveidotu pieslēgumus un veiktu remontdarbus;

n) kopā ar citām attiecīgajām iestādēm sekmēt patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu, tostarp I pielikumā minēto, efektivitāti un īstenošanu;

[..].

4. Dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvajām iestādēm ir piešķirtas vajadzīgās pilnvaras, lai tās varētu efektīvi un bez kavēšanās veikt 1., 3. un 6. punktā minētos pienākumus. Tādēļ regulatīvajai iestādei ir vismaz šādas pilnvaras:

[..]

a) pieņemt elektroenerģijas uzņēmumiem saistošus lēmumus;

[..]

d) piemērot iedarbīgas, samērīgas un atturošas sankcijas elektroenerģijas uzņēmumiem, kas nepilda saistības, kuras izriet no šīs direktīvas vai no juridiski saistošiem regulatīvās iestādes vai Aģentūras lēmumiem, vai ierosināt, lai kompetenta tiesa piemēro šādas sankcijas. Tas ietver pilnvaras noteikt vai ierosināt noteikt [..] sankcijas [..], ja tie neievēro šajā direktīvā noteiktos attiecīgos pienākumus; un

[..].

11. Visas personas, kam ir sūdzības par pārvades vai sadales sistēmas operatoriem saistībā ar šajā direktīvā noteiktajiem operatora pienākumiem, var iesniegt sūdzību regulatīvajai iestādei, kas – rīkojoties kā domstarpību izšķiršanas iestāde – pieņem lēmumu divos mēnešos pēc sūdzības saņemšanas. Šo termiņu var pagarināt par diviem mēnešiem, ja regulatīvā iestād[e] lūdz papildu informāciju. Šo pagarināto termiņu var vēl pagarināt, ja tam piekrīt sūdzības iesniedzējs. Regulatīvās iestādes lēmums ir saistošs, ja vien tas netiek atcelts pārsūdzības kārtībā.

12. Ikviena persona, ko skar attiecīgais lēmums un kam ir tiesības iesniegt sūdzību par lēmumu, kurš attiecas uz metodiku un pieņemts saskaņā ar šo pantu, vai – ja regulatīvajai iestādei ir pienākums apspriesties – par ierosinātajiem tarifiem vai ierosināto metodiku, var, vēlākais, divos mēnešos vai dalībvalstu noteiktā īsākā termiņā pēc lēmuma vai lēmuma priekšlikuma publicēšanas iesniegt sūdzību tā pārskatīšanas nolūkā. Šāda sūdzība neaptur lēmuma piemērošanu.

[..]

17. Dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai puse, kuru skar regulatīvās iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no iesaistītajām pusēm un valdībām neatkarīgā struktūrā."

B. Nīderlandes tiesības

12. Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punkts Nīderlandes tiesībās tika transponēts ar 1998. gada 2. jūlija *Wet houdende regels met betrekking tot de productie, het transport en de levering van elektriciteit* (*Elektriciteitswet 1998*) (Likums par elektroenerģijas ražošanu, piegādi un pārvadi (1998. gada Likums par elektroenerģiju))[4] 51. panta 1. punktu.

II. Faktiskie apstākļi, tiesvedība pamatlietā un prejudiciālie jautājumi

13. 2015. gada 27. martā bija konstatējami plaši elektroapgādes pārtraukumi [*blackout*], ņemot vērā traucējumus Dīmenes [*Diemen*] (Nīderlande) augstprieduma stacijā (380 kV). Minētā stacija ietilpst Nīderlandes augstsprieguma pārvades sistēmā, kuras operators ir sabiedrība *TenneT TSO BV* (turpmāk tekstā – "*TenneT*"). Traucējumu dēļ stacija pilnībā pārstāja darboties, un tādēļ liela daļa Ziemeļholandes [*Nordholland*] reģiona un neliela daļa Flevolandes [*Flevoland*] reģiona uz dažām stundām palika bez elektroenerģijas.

14. *Crown* ir sabiedrība, kurai pieder papīrfabrika, kas atrodas Nīderlandes *Noord-Holland* [Ziemeļholandes] reģionā. Šī fabrika ir pieslēgta *Liander N.V.* pārvaldītai sadales sistēmai, kuru savukārt apgādā valsts augstsprieguma pārvades sistēma, kuras operators ir *TenneT*. Minēto elektroapgādes pārtraukumu dēļ 2015. gada 27. martā elektrības piegāde *Crown* fabrikai uz dažām stundām tika pārtraukta.

15. *Crown* iesniedza sūdzību *ACM*, lūdzot to konstatēt, pirmkārt, ka *TenneT* nav veikusi visus iespējamos no tās saprātīgi sagaidāmos pasākumus, lai novērstu elektrības piegādes pārtraukumu, un, otrkārt, ka Dīmenes augstsprieguma stacijas tīkla struktūra neatbilst likumā paredzētām prasībām. Būtībā *Crown* apgalvo, ka elektroenerģijas pārvades pārtraukšana ir notikusi tādēļ, ka *TenneT* kā valsts pārvades sistēmas, kurā notika avārija, operatore nav izpildījusi minētos pienākumus.

16. Ar 2018. gada 30. aprīļa lēmumu *ACM* atzina *Crown* sūdzību pret *TenneT* par nepieņemamu tādēļ, ka starp *Crown* un *TenneT* nav tiešu attiecību, jo *Crown* papīrfabrika ir pieslēgta vienīgi sadales sistēmai, ko pārvalda *Liander*, nevis pārvades sistēmai, kuru pārvalda *TenneT*. Ar šādu pamatojumu *ACM* izslēdza, ka *Crown* varētu tikt kvalificēta kā "persona" *Elektriciteitswet 1998* 51. panta 1. punkta un Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punkta izpratnē.

17. Šādos apstākļos *Crown Van Gelder* pārsūdzēja iepriekš minēto *ACM* lēmumu iesniedzējtiesā.

18. Minētā tiesa konstatē, ka starp pusēm pastāv domstarpības par to, kā interpretēt Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktā paredzēto jēdzienu "personas, kam ir sūdzības", un, precīzāk, par to, kā noteikt subjektus, kuriem ir tiesības iesniegt sūdzību. Šai tiesai ir radušās šaubas par nozīmi, kāda būtu piešķirama iepriekš minētajam jēdzienam, un tā jautā, vai tādā situācijā kā tās izskatāmajā lietā tāds subjekts kā *Crown* var iesniegt sūdzību *ACM*.

19. Šādos apstākļos iesniedzējtiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai [..] Direktīvas 2009/72 [..] 37. panta 11. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šī tiesību norma tiesības iesniegt sūdzību pret valsts sistēmas operatoru (pārvades sistēmas operatoru) piešķir arī ieinteresētajai personai, kura nav pieslēgta šī valsts sistēmas operatora (pārvades sistēmas operatora) sistēmai, bet gan ir pieslēgta tikai reģionālajam tīklam (sadales tīklam), kurā tiek pārtraukta elektroapgāde traucējumu dēļ valsts sistēmā (pārvades sistēmā), kas apgādā reģionālo tīklu (sadales tīklu)?"

4 *Stb*. 1998, Nr. 427.

III. Juridiskais vērtējums

20. Ar savu prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa jautā Tiesai, vai Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktā paredzētais jēdziens "personas, kam ir sūdzības" ir jāinterpretē tādējādi, ka galalietotājam ir tiesības iesniegt sūdzību valsts regulatīvajā iestādē par valsts pārvades sistēmas operatoru, ja šis galalietotājs nav tieši pieslēgts minētajai pārvades sistēmai, bet gan ir pieslēgts tikai sadales sistēmai, ko apgādā minētā pārvades sistēma, un ja ir noticis enerģijas apgādes pārtraukums pārvades sistēmā, kas apgādā sadales sistēmu, kurai ir pieslēgts galalietotājs.

21. Saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktu visas personas, kam ir sūdzības par pārvades vai sadales sistēmas operatoriem saistībā ar šajā direktīvā noteiktajiem operatora pienākumiem, var iesniegt sūdzību regulatīvajai iestādei, kas – rīkojoties kā domstarpību izšķiršanas iestāde – pieņem lēmumu divos mēnešos pēc sūdzības saņemšanas.

22. Iesniedzējtiesas uzdotais jautājums attiecas uz minētās tiesību normas subjektīvo piemērošanas jomu un, konkrētāk, uz tajā ietvertā jēdziena "personas, kam ir sūdzības" tvērumu.

23. Lietas dalībnieki, kas ir iesnieguši apsvērumus Tiesā, nav vienisprātis par šī jēdziena interpretāciju. No vienas puses, *Crown* un Eiropas Komisija piedāvā plašu interpretāciju un uzskata, ka galalietotājam ir tiesības iesniegt sūdzību par pārvades sistēmas operatoru arī tad, ja starp abiem nav tiešas saiknes vai līgumisko saistību. No otras puses, Nīderlandes valdība, Somijas valdība un *TenneT* savukārt piedāvā šo jēdzienu interpretēt šaurāk un uzskata, ka Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktā paredzētās tiesības iesniegt sūdzību paredz tiešas attiecības starp subjektu, kas iesniedz sūdzību, un pārvades sistēmas operatoru, pret kuru ir vērsta sūdzība.

24. Lai atbildētu uz iesniedzējtiesas uzdoto prejudiciālo jautājumu, tātad ir jāinterpretē Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktā paredzētais jēdziens "personas, kam ir sūdzības".

25. Vispirms ir jānorāda, ka šajā direktīvā nav definēts nedz šis jēdziens kopumā, nedz to veidojošie jēdzieni, proti, "persona" un "sūdzība", tos skatot atsevišķi [5].

26. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas, gan no vienlīdzības principa prasībām izriet, ka Savienības tiesību normas formulējums, kurā nav nevienas tiešas norādes uz dalībvalstu tiesībām, lai noteiktu tās saturu un piemērošanas jomu, visā Savienībā parasti ir interpretējams autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā ne vien šīs tiesību normas formulējumu, bet arī tās kontekstu un attiecīgā tiesiskā regulējuma mērķi [6].

27. Pirmkārt, attiecībā uz Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punkta formulējumu ir jāatgādina, ka šajā tiesību normā tiek izmantots ļoti plašs formulējums, kas paredz, ka *visas* personas, kam ir sūdzības par pārvades vai sadales sistēmas operatoriem saistībā ar šajā direktīvā noteiktajiem operatora pienākumiem, var iesniegt sūdzību regulatīvajai iestādei.

5 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2020. gada 23. janvāris, *Energiavirasto* (C-578/18, EU:C:2020:35, 29. punkts).

6 Citastarp skat. spriedumu, 2019. gada 19. decembris, *GRDF* (C-236/18, EU:C:2019:1120, 30. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī spriedumu, 2020. gada 23. janvāris, *Energiavirasto* (C-578/18, EU:C:2020:35, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).

28. No šīs tiesību normas gramatiskas interpretācijas skaidri izriet, ka regulatīvās iestādes kompetences izskatīt sūdzību esamībai tajā ir paredzēti divi nosacījumi: pirmkārt, sūdzība ir jāiesniedz par pārvades vai sadales sistēmas operatoru, un, otrkārt, šai sūdzībai ir jāattiecas uz iepriekš minētā operatora pienākumiem, kuri izriet no Direktīvas 2009/72. Savukārt šajā tiesību normā nav paredzēts, ka ar Direktīvu 2009/72 piešķirtās tiesības iesniegt sūdzību [7] būtu atkarīgas no tiešu attiecību esamības starp subjektu, kas vēlas iesniegt sūdzību, un operatoru, par kuru ir iesniegta sūdzība. Tieši pretēji, jēdziena "visas" tieša izmantošana liecina par attiecīgās tiesību normas plašu subjektīvo piemērojamību.

29. Protams, jēdziena "persona" izmantošana attiecīgajā tiesību normā var radīt zināmas neskaidrības, ciktāl šo jēdzienu varētu interpretēt tādējādi, ka tiesības iesniegt sūdzību ir tikai subjektiem, kas ir līgumslēdzējas puses.

30. Tomēr es uzskatu, ka šāda interpretācija nav pareiza.

31. Šajā ziņā ir jānorāda, pirmkārt, ka no gramatiskā viedokļa jēdziens "persona" ne vienmēr norāda tikai uz līguma pusi, bet to var saprast arī "procesuālā" nozīmē kā tādu, kas attiecas uz subjektiem, kuriem ir interese iesniegt sūdzību regulatīvajā iestādē.

32. Otrkārt, ir jānorāda, ka ne visās attiecīgās tiesību normas valodu versijās ir izmantots jēdziens, kas varētu izraisīt iepriekš minēto neskaidrību. Faktiski, piemēram, angļu, franču, spāņu un holandiešu valodas versijās ir izmantots jēdziens, kas atbilst itāļu valodas jēdzienam "parte" [8], savukārt citās versijās, piemēram, vācu un portugāļu valodas versijās, ir izmantoti jēdzieni, kuriem nav iespējama nekāda līgumiska rakstura nozīme, bet tā vietā ir izdarīta viennozīmīga atsauce uz subjekta interesēm iesniegt sūdzību regulatīvā iestādē [9]. Šis apstāklis liecina par labu jēdziena "persona" interpretācijai atšķirīgā nozīmē no "līgumslēdzējas puses" un tātad atbalsta aplūkotās tiesību normas interpretāciju tādā nozīmē, ka iespēja iesniegt sūdzību nav atkarīga no līgumisku attiecību esamības starp subjektu, kas iesniedz sūdzību, un pārvades vai sadales tīkla operatoru, par kuru ir iesniegta sūdzība.

33. Šādu interpretāciju apstiprina kontekstuālā analīze.

34. Šajā ziņā vispirms ir jānorāda, ka jēdziens "persona" papildus Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktam ir lietots arī divos citos šī paša panta punktos, proti, 12. un 17. punktā [10].

35. Direktīvas 2009/72 37. panta 12. punktā ir paredzēta procedūra, kas ļauj jebkurai personai, ko skar attiecīgais lēmums un kam ir tiesības iesniegt sūdzību par saskaņā ar šīs direktīvas 37. pantu pieņemtu lēmumu attiecībā uz metodiku vai – ja regulatīvajai iestādei ir pienākums apspriesties – par ierosinātajiem tarifiem vai metodiku, iesniegt sūdzību tā pārskatīšanas nolūkā [11].

36. Savukārt Direktīvas 2009/72 37. panta 17. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai persona, kuru skar regulatīvās iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no ieinteresētajām personām un valdībām neatkarīgā struktūrā.

37. Šo divu tiesību normu analīze rāda, ka neviena no tām neliecina, ka Direktīvas 2009/72 37. pantā izmantotais jēdziens "persona", kas, kā norādīts iepriekš 26. punktā, ir jāinterpretē vienveidīgi, būtu interpretējams tādējādi, ka tā tvērums ir ierobežots vienīgi ar subjektiem, kuriem ir tiešas vai līgumiskas attiecības ar pārvades vai sadales tīkla operatoru.

7 Par iespējas iesniegt sūdzību kā subjektīvu tiesību kvalifikāciju skat. spriedumu, 2009. gada 29. oktobris, Komisija/Beļģija (C-474/08, nav publicēts, EU:C:2009:681, 20. punkts), attiecībā uz Direktīvas 2003/54, kas vēlāk tika atcelta ar Direktīvu 2009/72, 23. panta 5. punktu.

8 Attiecīgi termini: "party", "partie", "*parte*" un "partijen".

9 Vācu valodas versijā ir izmantots jēdziens "Betroffene" un portugāļu valodas versijā – jēdziens "interessado", kuri abi itāļu valodā var tikt tulkoti kā "ieinteresētā persona".

10 Šo divu tiesību normu teksts precīzi atbilst Direktīvas 2019/944 60. panta 3. un 8. punkta tekstam.

11 Skat. spriedumu, 2020. gada 23. janvāris, *Energiavirasto* (C-578/18, EU:C:2020:35, 26. punkts).

38. Tieši pretēji, ir jānorāda, ka Direktīvā 2009/72 ir īpaši paredzēts vismaz viens gadījums, kurā subjektam, kuram nav pastāvošu līgumisku attiecību ar pārvades vai sadales sistēmas operatoru, ir jābūt iespējai vērsties regulatīvajā iestādē, iesniedzot sūdzību par šo operatoru saskaņā ar šīs direktīvas 37. panta 11. punktu. Faktiski Direktīvas 2009/72 32. panta 2. punktā ir paredzēts, ka gadījumā, ja pārvades vai sadales sistēmas operators atsaka piekļuvi sistēmai, kuru tas pārvalda, ieinteresētajam lietotājam ir jābūt iespējai izmantot domstarpību izšķiršanas procedūru attiecībā uz minēto operatoru.

39. Šajā ziņā Tiesa 2009. gada 29. oktobra spriedumā Komisija/Beļģija (C-474/08, nav publicēts, EU:C:2009:681) ir paskaidrojusi, ka dalībvalstīm ir pienākums paredzēt, ka par gadījumiem, kad ir atteikta piekļuve sadales vai piegādes tīklam, regulatīvajai iestādei var iesniegt sūdzību saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktu [12].

40. Tādējādi arī kontekstuāla analīze liecina par labu tādai aplūkojamās tiesību normas interpretācijai, ka tiesības iesniegt regulatīvajā iestādē sūdzību par pārvades vai sadales sistēmas operatoru nedrīkst būt atkarīgas no līgumisku attiecību esamības ar šo operatoru.

41. Turpinot – no teleoloģiskā viedokļa es uzskatu, ka jēdziena "personas, kam ir sūdzības" Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punkta izpratnē šaura interpretācija, kuru iesaka Nīderlandes un Somijas valdības un *TenneT*, ir pretrunā Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktā paredzētās tiesību normas mērķim, kā arī funkcijai un uzdevumiem, kurus šī direktīva piešķir regulatīvajām iestādēm, un ka tā var būt arī nesaderīga ar minētās direktīvas vispārējo mērķi garantēt augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni.

42. Runājot, pirmkārt, par Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punkta mērķi, šīs tiesību normas mērķis ir ļaut personām, kuras ietekmē pārvades vai sadales sistēmas operatora darbība vai bezdarbība, vērsties neatkarīgā un specializētā ārpustiesas iestādē, lai panāktu, ka tā pieņem saistošu lēmumu attiecībā uz operatoru, kurā konstatē un vajadzības gadījumā liek pārtraukt un soda Direktīvas 2009/72 tiesību normu pārkāpumus.

43. Kā to pamatoti norāda Komisija, jēdziena "personas, kam ir sūdzības" šaura interpretācija, kuru iesaka Nīderlandes un Somijas valdības un *TenneT*, varētu apdraudēt Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktā paredzētā strīdu izšķiršanas mehānisma efektivitāti. Patiešām, ja iespēja iesniegt sūdzību būtu atkarīga no līgumisku attiecību esamības starp sūdzības iesniedzēju un attiecīgo pārvades vai sadales sistēmas operatoru, šāda interpretācija no tiesību iesniegt sūdzību regulatīvajā iestādē piemērošanas jomas izslēgtu būtisku lietotāju daļu, proti, visus tos, kuriem nav līgumisku attiecību ar pārvades vai sadales sistēmas operatoru, bet kuri tomēr ir cietuši no tā, ka minētais operators, iespējams, ir pārkāpis tam Direktīvā 2009/72 paredzētos pienākumus.

44. Šajā pašā aspektā es uzskatu, otrkārt, ka iepriekš minētā šaurā interpretācija nav saderīga arī ar uzdevumu un funkcijām, kuras Direktīva 2009/72 piešķir regulatīvajām iestādēm, proti, iestādēm, kurām, kā izriet no direktīvas 34. un 37. apsvēruma un 37. panta, ir fundamentāla loma šīs direktīvas sistēmā.

45. Konkrētāk, pēc maniem uzskatiem, šāda interpretācija apdraud Direktīvas 2009/72 37. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzēto regulatīvo iestāžu pamatfunkciju nodrošināt, ka pārvades un sadales sistēmu operatori pilda saistības, kas tiem izriet no šīs direktīvas un citiem attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem.

12 Skat. 23. punktu. Šis spriedums attiecās uz Direktīvas 2003/54, kas ir atcelta ar Direktīvu 2009/72, 23. panta 5. punktu. Šis pants atbilst Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktam.

46. Faktiski lietotāju iespējas iesniegt regulatīvajā iestādē sūdzību ierobežošana tikai ar gadījumiem, kuros pastāv tiešs pieslēgums attiecīgajai sistēmai vai līgumiskas attiecības starp ieinteresētajiem subjektiem, noteikti samazinātu šo regulatīvo iestāžu spēju nodrošināt, ka pārvades un sadales sistēmu operatori pilda saistības, kas tiem izriet no Direktīvas 2009/72. Šāda pieeja ierobežotu minēto iestāžu iespēju uzzināt un konstatēt iespējamos minēto operatoru izdarītos attiecīgo Savienības tiesību aktu pārkāpumus un tādējādi iespēju pieņemt saistošus un sodošus lēmumus saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 4. punkta a) un d) apakšpunktu attiecībā uz operatoriem, kuri izdara minēto tiesību aktu pārkāpumus.

47. Šajā saistībā es uzskatu – ir svarīgi uzsvērt, ka pretēji tam, ko savos apsvērumos apgalvo *TenneT*, Direktīva 2009/72 neierobežo pārvades sistēmu operatoru funkcijas un pienākumus vienīgi ar lietotājiem, kas ir pieslēgti to sistēmai. Faktiski no šīs direktīvas 12. panta, kurā ir konkrēti uzskaitīti pārvades sistēmu operatoru uzdevumi, skaidri izriet, ka tie veic sistēmiska rakstura funkcijas, pildot tādus pienākumus, kas ir saistīti, piemēram, ar elektroenerģijas piegādes drošumu vai ar starpsavienoto sistēmu darbības drošumu un efektivitāti, kuri ievērojami pārsniedz pienākumus, kas izriet no līgumiskām attiecībām ar to klientiem, kuri ir pieslēgti pārvades tīklam. Tādējādi nevar atsaukties uz pārvades sistēmu operatoriem uzlikto pienākumu apjomu, lai pamatotu tiesību iesniegt sūdzību saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktu piemērošanas jomas iepriekš minēto šauro interpretāciju.

48. Konkrēti attiecībā uz iesniedzējtiesā izskatāmo gadījumu turklāt ir jānorāda, ka Direktīvas 2009/72 37. panta 1. punkta h) un m) apakšpunktā regulatīvajām iestādēm ir tieši piešķirti pienākumi – attiecīgi "pārraudzīt tīkla drošuma un uzticamības noteikumu ievērošanu un darbības rezultātu atbilstību" un "pārraudzīt laiku, ko pārvades [..] sistēmu operatori patērē, lai izveidotu pieslēgumus un veiktu remontdarbus".

49. Treškārt, es uzskatu, ka jēdziena "personas, kam ir sūdzības" šaura interpretācija, kuru iesaka Nīderlandes un Somijas valdības un *TenneT*, varētu neatbilst Direktīvas 2009/72 mērķim garantēt augstu patērētāju aizsardzības līmeni, kam direktīvā ir piešķirta galvenā nozīme [13].

50. Kā tas izriet no Direktīvas 2009/72 37., 42., 51. un 54. apsvēruma, kā arī no tās 1. panta, viens no šīs direktīvas galvenajiem mērķiem ir paredzēt patērētāju aizsardzības noteikumus un definēt elektroenerģijas patērētāju tiesības, garantējot augstu patērētāju aizsardzības līmeni. Šajā nozīmē Tiesa jau ir norādījusi, ka minētās direktīvas 3. panta 7. punktā dalībvalstīm ir paredzēts pienākums garantēt paaugstinātu patērētāju aizsardzības līmeni, it īpaši attiecībā uz strīdu atrisināšanas mehānismiem [14].

51. Šajā saistībā Tiesa ir atzinusi, ka tad, ja dalībvalsts izvēlas kompetenci attiecībā uz strīdu ārpustiesas izšķiršanu patērētāju [tiesību] jomā piešķirt regulatīvajai iestādei, no minētās direktīvas 37. panta 11., 16. un 17. punkta skaidri izriet, ka mājsaimniecību lietotājam ir jāatzīst "puses" statuss, kā arī tiesības celt prasību tiesā par regulatīvās iestādes lēmumu [15].

52. Iepriekšējā punktā minētajā gadījumā, kurā kompetence attiecībā uz strīdu ārpustiesas izšķiršanu patērētāju [tiesību] jomā ir piešķirta regulatīvajai iestādei, Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktā paredzētās tiesību normas šaura interpretācija – analoģiski iepriekš 43. punktā norādītajam – nozīmētu, ka iespēja iesniegt sūdzību regulatīvajā iestādē būtu ierobežota tikai ar patērētājiem, kuriem ir līgumiskas attiecības ar pārvades vai sadales sistēmas operatoru, kas, iespējams, ir pārkāpis tam šajā direktīvā paredzētos pienākumus, izslēdzot no šī tiesiskās aizsardzības līdzekļa visus tos patērētājus,

13 Skat. spriedumu, 2020. gada 23. janvāris, *Energiavirasto* (C-578/18, EU:C:2020:35, 33. punkts).

14 Šajā saistībā skat. arī spriedumu, 2020. gada 23. janvāris, *Energiavirasto* (C-578/18, EU:C:2020:35, 34. punkts).

15 Spriedums, 2020. gada 23. janvāris, *Energiavirasto* (C-578/18, EU:C:2020:35, 40. punkts).

kuri, kaut arī nebūdami šādās līgumiskās attiecībās, ir cietuši no šī pārkāpuma sekām. Interpretācija, kas šādi ierobežo patērētāju piekļuvi Direktīvā 2009/72 paredzētajiem strīdu izšķiršanas mehānismiem, nebūtu atbilstoša iepriekš minētajam direktīvas mērķim, kas ir apstiprināts minētajā Tiesas judikatūrā, garantēt augstu patērētāju aizsardzības līmeni, it īpaši attiecībā uz strīdu izšķiršanas mehānismiem.

53. Tādā pašā perspektīvā šāda veida interpretācija neatbilst funkcijai, kas regulatīvajām iestādēm ir tieši piešķirta vairākās Direktīvas 2009/72 tiesību normās [16], garantēt patērētāju tiesību aizsardzību un šajā nolūkā direktīvā paredzēto pasākumu pilnīgu efektivitāti [17].

54. Nobeigumā – manuprāt, no iepriekš izklāstītās analīzes izriet, ka Direktīvas 2009/72 37. panta 11. punktā paredzētais jēdziens "personas, kam ir sūdzības" ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētās tiesības iesniegt sūdzību par pārvades vai sadales sistēmas operatoru nav atkarīgas no tiešu vai līgumisku attiecību esamības starp galalietotāju, kas vēlas iesniegt sūdzību, un operatoru, par kuru ir iesniegta sūdzība.

55. Šajā ziņā ir jānorāda arī, kā tas ir apstiprināts tiesas sēdē notikušajās debatēs, ka tad, ja ir izpildīti abi iepriekš 28. punktā norādītie nosacījumi – proti, pirmkārt, sūdzība ir iesniegta par pārvades vai sadales sistēmas operatoru, un, otrkārt, šī sūdzība attiecas uz minētā operatora pienākumiem, kuri izriet no Direktīvas 2009/72 –, subjektīvajam iemeslam, kas ir mudinājis galalietotāju iesniegt sūdzību, nav nozīmes saistībā ar sūdzības pieņemamību. Konkrēti, nekas neliedz galalietotājam, kurš uzskata, ka tam ir nodarīti zaudējumi, kuri radušies tādēļ, ka pārvades sistēmas operators ir pārkāpis Direktīvas 2009/72 tiesību normas, iesniegt sūdzību par šo operatoru kompetentajā regulatīvajā iestādē, lai iegūtu pierādījumus, kuri vajadzības gadījumā ir izmantojami prasībā par zaudējumu atlīdzību, kas celta kompetentajās valsts tiesās.

56. Pakārtoti šajā aspektā ir jānorāda, ka nevienā Direktīvas 2009/72 tiesību normā nav regulēta iespējamā lēmuma, ko regulatīvā iestāde pieņem, piemērojot šo direktīvu, pierādījuma vērtība tiesvedībā par zaudējumu atlīdzību, kuru ierosina civillietu tiesās. Šīs pierādījuma vērtības regulējums joprojām tiek reglamentēts katras dalībvalsts tiesībās. Tomēr, kā tiesas sēdē to ir norādījusi Komisija, šīm iestādēm ir īpašas nozares un tehniskas zināšanas, kas tām rada privileģētu situāciju, lai varētu konstatēt no Direktīvas 2009/72 izrietošo pienākumu neizpildi. Iespēja iesniegt sūdzību šajās iestādēs tādējādi atvieglo pieeju valsts tiesai, iesniedzot prasības par zaudējumu atlīdzību, kas galu galā padara efektīvāku tiesību aizsardzību tiesā pret Savienības tiesību pārkāpumiem.

IV. Secinājumi

57. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Administratīvā sociālekonomisko lietu apelācijas tiesa, Nīderlande) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu 37. panta 11. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka galalietotājam ir tiesības iesniegt sūdzību valsts regulatīvajā iestādē par valsts pārvades sistēmas operatoru, ja šis galalietotājs nav tieši pieslēgts minētajai pārvades sistēmai, bet gan ir pieslēgts tikai sadales sistēmai, ko apgādā minētā pārvades sistēma, un ja ir noticis enerģijas apgādes pārtraukums pārvades sistēmā, kas apgādā sadales sistēmu, kurai ir pieslēgts galalietotājs.

16 Skat. it īpaši Direktīvas 2009/72 36. pantu, konkrēti, g) punktu, 37. panta 1. punkta n) apakšpunktu, kā arī 37., 51. un 54. apsvērumu.

17 Šajā saistībā skat. spriedumu, 2020. gada 23. janvāris, *Energiavirasto* (C-578/18, EU:C:2020:35, 35. punkts).